

Viherväitteitä koskevan direktiivin tulee tukea ympäristöväitteiden asianmukaista käyttöä

Kaupan liitto pitää ehdotusta viherväitteitä koskevasta direktiivistä tavoitteiltaan tervetulleena. Viherpesua tulee karsia, mutta direktiivillä ei tule rajoittaa kohtuuttomasti asianmukaisten ympäristöväitteiden esittämistä. Investoinnit ympäristötoimiin valuvat osittain hukkaan, jos niistä ei voida avoimesti kertoa tai väitteiden esittämisestä tulee liian monimutkaista ja kallista. Uhkana on, että kuluttajien saatavilla oleva asianmukainen tieto tuotteiden ja yritysten kestävyyydestä vähenee ja sääntely kääntyy tavoitettaan vastaan.

Ympäristöväitteen esittäminen ja perusteleminen

Ympäristöväitteiden perusteleminen asetetut vaatimukset elinkaaren aikaisten ja tulevaisuuteen suuntautuvien vaikutusten arvioinnista yhdessä ensisijaisten tietojen hankkimisen ja laajalti tunnustettuun tieteelliseen näyttöön nojaamisen kanssa ovat yrityksille aidosti haasteellisia, yksittäistapauksissa jopa mahdottomia. Koska sääntely ohjaa vahvasti ympäristömerkkien käyttöön, tämä voi aiheuttaa haasteita erityisesti yritystason viestinnässä, vaikka ympäristötavoitteista viestiminen koetaan tärkeäksi.

- Kriteeristö viherväitteiden esittämiselle tulisi määritellä direktiivissä tarkemmin. Erityisesti tieteellinen näyttö ja osaväittämiä esittämisen reunaehdot kaipaavat selvennystä varsinkin tilanteissa, joissa primääridataa ei tieteellisen tarkastelun tarkkuudella ole saatavilla. Jäsenvaltioille ei pidä jättää liikkumavaraa riittävän tieteellisen näytön tason asettamiseen, vaan kriteeristön tulee olla kaikille sama.
- Yhteensovitus muun sääntelyn kanssa on ensiarvoisen tärkeätä. Esimerkiksi kestävyysraportointidirektiivin mukaan organisaatiotason päästölaskenta edellyttää GHG-protokollan käyttöä. Yrityksille aiheutuu tarpeetonta hallinnollista taakkaa ja kustannuksia, jos sijoittajia ja muita sidosryhmiä varten laaditun kestävyysraportin tietoja ei voida hyödyntää raportista erillään kuluttajamarkkinoinnissa ilman todentamista.
- Ympäristöväitteiden etukäteinen todentaminen ei tuo lisäarvoa. Väitteiden todentaminen jälkikäteen on riittävää, jos niiden paikkansa pitävyydestä herää perusteltuja epäilyksiä. Jokaisen yksittäisen tuotetta tai elinkeinonharjoittajaa koskevan ympäristöväitteen etukäteinen todentaminen on työlästä, kallista ja jopa mahdotonta, sillä riippumattomia ja asiantuntevia todentajia ei todennäköisesti tule olemaan riittävästi tarjolla. Kun ympäristöväitteen tueksi on joka tapauksessa tehtävä tieteellinen arviointi, voidaan etukäteisen todentamisen tarpeellisuuskin kyseenalaistaa.
- Tasapuolisten kilpailuolosuhteiden varmistamiseksi sääntöjen tulisi yhtäläisesti koskea EU:n ulkopuolelle sijoittautuneita yrityksiä, jotka palvelevat eurooppalaisia kuluttajia.

Perustellun ympäristöväitteen toistaminen

Kuluttajakauppaa käyvät yritykset joutuvat nojaamaan markkinoinnissaan valmistajilta saamiinsa tietoihin tuotteesta. Lähtökohtaisesti myyjän on voitava olettaa, että tavarantoimittaja on asianmukaisesti arvioinut ja perustellut tuotetta koskevat ympäristöväitteet. Sama koskee ympäristömerkkien kriteeristöön sisältyviä ympäristötekijöitä.

Kesä 2023

- Myyjän tulee voida toistaa valmistajan esittämä direktiivin mukainen viherväite sellaisenaan ilman uuden arvioinnin tekemistä ja valmistajalla tulisi olla vastuu väitteen oikeellisuudesta. Myyjälle ei tulisi myöskään langettaa vastuuta sellaisesta tuotteesta koskevasta väittämästä, jonka on tehnyt direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävä mikroyritys ja jota myyjä ei aktiivisesti tuo esille omassa markkinoinnissaan.
- Kun yritykselle on myönnetty oikeus direktiivin vaatimukset täyttävän ympäristömerkin käyttöön, yrityksen tulisi voida ilman lisäperusteluita esittää väitteitä, jotka ovat kiinteässä yhteydessä ympäristömerkin vaatimuksiin ja joiden asianmukaisuuden merkin myöntäjä on näin ollen arvioinut. Ympäristömerkkien etukäteistä todentamista voidaan pitää näissä tilanteissa hyödyllisenä ja jopa tarpeellisenä, sillä eri merkkien kriteeristöt sisältävät säännöllisesti tuotteeseen tai yritykseen kohdistuvia vaatimuksia, joiden korostamista markkinoinnissa voidaan pitää ympäristöväitteen esittämisenä.

Sääntelyn täytäntöönpano ja vaikutukset

Ympäristöä ja kestävyysasioita koskevaa markkinointia ja raportointia ohjaavasta sääntelystä on muodostumassa monimutkainen kokonaisuus, jonka johdonmukaisuus vaikuttaa suoraan yritysten toimintaedellytyksiin. Eurooppalaiset arviointiperusteet ympäristöväitteille ovat tärkeitä, mutta niiden on oltava tarkoituksenmukaisia, jotta yrityksille on kannattavaa jatkaa vapaaehtoisia investointeja vastuullisuuteen, käyttää niitä markkinoinnissa ja saada tästä kilpailuetua. Komission ja jäsenvaltioiden on tehtävä yhteistyötä sen välttämiseksi, että ehdot ympäristöväitteiden ja -merkkien perustelemiselle ja todentamiselle poikkeavat toisistaan eri maissa.

- Ympäristöväittämiä arviointiperusteiden tulee olla samat kaikissa jäsenmaissa eikä kansallisia eroja tulkinnoissa voida hyväksyä, koska ne asettaisivat esteitä sisämarkkinoiden toiminnalle.
- EU:n laajuisten ympäristömerkkien kriteeristön pitäisi ottaa huomioon paikalliset erityispiirteet, jos uusia kansallisia tai alueellisia merkkejä ei enää sallita.
- Yrityksille on tarjottava neuvontaa ja ohjeistusta tehokkaan täytäntöönpanon varmistamiseksi. Tuki on tärkeätä varsinkin pk-sektorille, jolta puuttuu osaamista ja resursseja ympäristöväitteiden perustelemiseen, jotta sääntely ei muodostu markkinoille tulon ja kasvun esteeksi innovatiivisia, kestäviä tuotteita ja palveluita tarjoaville toimijoille.

Säännösten rikkomisepäilyjen selvittämisessä on pidettävä kiinni arvioinnin objektiivisuudesta. Rikkomistapauksissa etusijalle täytyy asettaa yrityksen mahdollisuus ja velvollisuus korjaavien toimien toteuttamiseen. Sanktioita tulisi seurata vasta, jos korjaavia toimia ei tehdä. Sanktioiden täytyy olla oikeasuhtaisia eikä vaarantaa liiketoiminnan edellytyksiä, jos esimerkiksi yritys ei ole osannut nojata laajalti tunnustettuun tieteelliseen näyttöön arvioidessaan ympäristöväitteen asianmukaisuutta.

- Liiketoimesta saadun hyödyn menettäminen tai sulkeminen julkisten hankintojen ja rahoituksen ulkopuolelle on kohtuuton seuraus, vähintään muissa kuin kaikkein vakavimmissa laiminlyönneissä.

Lisätietoja:

Johtava asiantuntija Ilari Kallio, +358 40 139 6912, ilari.kallio@kauppa.fi

Asiantuntija Tea Taivalkoski, +358 50 5499 174, tea.taivalkoski@pty.fi

